

www.mgsff.nrw.de

Medya İle Yaşamayı Öğrenme Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Ebeveynlerine Tavsiyeler

Önsöz

Çocukluğunuzda en sevdiğiniz filmler veya televizyon kahramanlarını hâlâ hatırlıyabiliyor musunuz? Flipper, Mr. Spock, Jeanny, Üç soru işareti v.b. filimlerde sizi büyüleyen neydi? Video ve bilgisayar oyunları ilk defa ne zaman ortaya çıktı? Sizin zamanınızda evinizdeki medya kullanımı nasıl oluyordu? Çocukluğunuzda medya kullanımı konusunda ebeveyninizle tartıştığınız olur muydu?

Bazı eski televizyon kahramanlarını ve kimi dizi filmlerini bugün de izlemek mümkün. Ancak, çocukluğunuzdan günümüze bir çok şey değişti: Bugün medya, gece gündüz kullanıma hazır. Artık televizyonda kapanış saati diye bir şey yok. Bir iletişim ve eğlence âleti olarak bilgisayar çoğumuz için artık vazgeçilmez bir ev aracı. Çeşitli resimli figürler, çıkartmalar, tişörtler, oyun kartları ve daha başka ürünler medyalarda işlenen konuları her yere, yani evlere, arkadaş çevresine ve ana okuluna (Kindergarten`e) dahi taşıyor.

Çocuklar ve yetişkinler yaşam dünyaları artık medya dünyaları hâline gelmiş. Bugün okul öncesi yaştaki çocuklar, boş zamanlarının önemli bir bölümünü – âileleri gibi – kaset, video, televizyon ve bilgisayar oyunları gibi medya araçlarıyla geçiriyorlar. Çocuklar, bu şekilde yeni fikir ve bilgi ediniyorlar, beceri kazanıyorlar veya eğleniyorlar.

Bazı sunuları özümsemeleri ise zor. Ebeveyn soruyor: Medya kullanımını daha iyi nasıl dengeleyebiliriz? Ana okulunda medya uygun mudur? Çocuğum, medya kullanımını diğer etkinliklere

tercih ederse ne olacak? Çocuğumun medyalardan edindiği kötü yaşantıları olduysa ne yapmalı?

Kuzey Ren-Vestfalya Sağlık, Sosyal İşler, Kadın ve Aile Bakanlığı (MGSFF) ve Kuzey Ren-Vestfalya Medya Kurumu, ebeveynlerin medya konusundaki en önemli sorularını yanıtlamak için aşağıdaki kitapçığı hazırlamıştır. Almancası yeterli olmayan âileler için kitapçığı Rusça ve Türkçe'ye çevirdik. Kitapçığın sonuna, medyanın Almanca bilgisini geliştirmek amacıyla nasıl daha faydalı kullanılabileceğini gösteren ilaveye bir tavsiye bölümü konulmuştur. Kitapçığın redaksiyonel olarak hazırlanması, Gesellschaft für Medien und Kommunikationskultur (GMK) tarafından üstlenilmiştir.

Çocuklarınızın medya konusunda sorumluluk bilinciyle hareket etmelerine, onları bilgilendirerek ve yalnız bırakmayarak yardımcı olunuz; medyayı yetkin, bilinçli bir şekilde kullanabilmeleri için gerekli ortamı sağlayınız.

Birgit Fischer

Birgit Fischer
Ministerin für Gesundheit,
Soziales, Frauen und Familie
des Landes Nordrhein-Westfalen

Prof. Dr. Norbert Schneider

Prof. Dr. Norbert Schneider
Direktor der Landesanstalt für
Medien Nordrhein-Westfalen

Medya İle Yaşamayı Öğrenme

Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Ebeveynlerine Tavsiyeler

1. Ailenizde medya ile ilişkileriniz nasıl?

Aileler nasıl çeşit çeşit ise, medya tüketimindeki tarzlar ve zevkler de çeşitlilik gösterir. Medya kullanımında çocuk yaklaşımını anlamak için ebeveynin medya ile ilişkisini irdelemek yararlı olacaktır. Ebeveyn, hangi durumlarda televizyonu, radyoyu veya CD'yi açıyor? Evde televizyon, günün hangi saatlerinde ve ne kadar açık kalıyor? Ebeveynin sevdiği diziler var mı?

Bir çokları çocukluğundan bilir ki çocuklar medya konusunda, yetişkinlerce pek anlamamayan zevklere sahip olabilirler. Medya oylar, dikkatlerin dağılmasına sebep olur, ortak tecrübe kazandırır, dinlenme sağlar, geri çekilme (kafa dinleme) ve “dış dünya” ile ilişki kurma imkânı verir, arkadaşlarla konuşma malzemesi sunar.

2. Çocuğunuzun en sevdiği dizileri tanıyor musunuz?

Çocuğunuzla medya yaşantıları hakkında konuşmak için zaman ayırın. Onun sevdiği dizi filmlerini birlikte izleyin. Ortak medya yaşantısı oluşturmaya çalışın ve çocuğunuza, neden veya kimden hoşlandığını sorun. Kızınızın veya oğlunuzun bakış açısıyla bakın, zira çocukların değerlendirmeleri yetişkinlerden farklıdır; çoğu zaman kızlar erkeklerden, erkekler de kızlardan farklı iletişim araçlarına ilgi duyarlar.

Çocuğunuzun medyada işlenen hikâyelere ilgisi nasıl? Hikâyenin belli bir bölümü çocuğunuzda korku uyandırıyor mu? Onu en çok heyecanlandıran nedir? Çocuğunuzun hislerini anlamaya çalışın. Sonuçta medya hikâyeleri de çocuğunuzun sevdiği veya korktuğu şeyler hakkında ipucu verirler. Çocukların çoğu, işte bu durumlarda yetişkinlerin

yakınlığına ve ilgisine ihtiyaç duyarlar. Beraber izlenen bir dizifilm, birlikte okunan bir kitap, beraber oynanan bir bilgisayar oyunu samimiyetin ve ortak yaşantıların oluşmasını sağlar. Böylece komik, esrarengiz ve korkunç şeyler hakkında doğrudan birbirinizle konuşabilirsiniz.

3. Çocuğum için hangi programlar uygundur?

Ana okulu (Kindergarten) çocukları için kısa ve basit hikâyeler, oyun ve eğlendirici yönleri bol bölümler veya bilgiyi zevk, keyif ve mizah ile aktaran programlar uygundur. Programlar, çocuğun yaşam dünyasıyla (örneğin: ana okulu, oyun parkı, ev ile) ilgili olmalıdır; içinde fantaziler de (büyücü, vampir, cadı veya hayalet) bulunabilir. Programlar, böyle bir temel üzerinde karmaşık ve zor konular da sunabilir (örneğin insan vücudu, bir hastanede sırayla işlemler v.b.).

Çocuğunuzun hoşuna giden ve onu gereğinden fazla zorlamayan programlar seçin. Çocuğunuzun, kişiliğine ve kendisine olan güvenine zarar veren aşırı yavaş CD-Romları, aşırı hız, cırtlak sesler veya oyunlardan uzak durması gerekir. Seçilen medya aracının sürükleyici olması ve biraz aksiyon içermesinde bir sakınca yoktur, ancak bunların çocuğunuzun yaşına uygun olup olmadıklarına bakmalısınız.

4. Medya araçları harika çocuk bakıcısı mıdır?

Akşamları ve hafta sonları yetişkinlerin dinlenmeye ihtiyacı vardır. Çocuklar da tam bu vakitlerde neşe ararlar. Televizyon ve teyp kasetleri vaziyeti durumu kurtarır, biraz daha fazla uyuma imkanı doğar veya akşam yemeği daha sakin bir ortamda hazırlanır.

Önemli olan, bu tür medya tüketiminin aşırıya kaçmamasıdır. Zaman zaman dizi filmlerinin izlendiği saatlerde daha farklı ve ilgi çekici uğraşlar sunarak medyalar tarafından yaratılan alışkanlık zincirini kırınız. Zamanınızı alışılmışın dışında, arada sırada başka çekici şeyler yaparak, televizyon dizilerinin öngördüğüne mahkum kalmadan değerlendirin.

Okul öncesi çocuklar için hazırlanan dizilerin çoğu, daha sonra bir bölümü kaçırılsa dahi konuyu takip etmeyi mümkün kılacak şekilde oluşturulmuştur. Kurallar koyun: çocuğunuzla izlen-

enecek programları ve izleme saatlerini kesin olarak belirleyin. Özellikle okul öncesi çocuklar birlikteliğe daha çok ihtiyaç duyarlar. Bu yüzden, çocuğunuzun sevdiği dizileri ve video filmlerini (tümünü olmasa bile bölüm bölüm) beraber izleyin, kasetleri birlikte dinleyin. Böylece daha önce seyredilen video filmlerini veya dinlenen teyp kasetlerini daha sonra tekrar tekrar kullanmakta bir sakınca olmaz.

Televizyon ve bilgisayar oyunlarını, çocuklarınızı ödüllendirme veya cezalandırma aracı olarak kullanmaktan mümkün olduğu kadar kaçının. Şeker ve şekerli maddelerde olduğu gibi, televizyon yasağı veya iyi bir davranışa ödül olarak yarım saat daha fazla playstation oynama izni verilmesi, bu araçların çocuklara daha çekici gelmesine neden olabilir. Çocuk odasında televizyon veya playstation bulundurmanızı tavsiye etmeyiz. Kontrol dışı televizyon izleme imkanı olan çocuklar, diğer çocuklara göre medya araçları ile daha fazla zaman geçiriyorlar. Bu durumda ayrıca, uygun olmayan diziler veya oyunlara daha kolay ulaşacaklardır.

5. Hayır diyebilmeli – reklamlar ve pazarlama politikası (Merchandising)

Çocuklar ve ebeveynleri, reklamlar için önemli hedef kitleleridir. Çocuklar, ebeveynlerinin alışverişlerini önemli ölçüde etkilerler ve bir ürün almak için yaşlarına göre harçlıkları da olur.

Çocuklara yönelik medya araçlarının çoğu, hatta kamusal yayın organları bile, figürler, çıkartmalar, resim mecmuaları, süvetşörtler gibi şeylerle kendi programlarının reklamını yaparlar. Ancak okul öncesi yaştaki çocuklar, neyin reklam neyin program olduğunu ayırt edemedikleri için kendilerine refakat etmek ve yardımcı olmak

gerekir. Çocuklarınızı reklamlardan, reklam almayan kanalları seçmek (örneğin KİKA) suretiyle koruyabilirsiniz. Fakat reklamsız bir çevre bulmak, artık çocuklar için de mümkün değildir. Reklamlardan elde ettikleri gelirlerle geçinen ve aileye yönelik yayın yapan Super RTL gibi kanallarda çocukların ilgisini çeken programlar yayınlıyorlar. Bununla birlikte tşört üstünde veya oyuncak eşyalarda televizyon figürleri gibi çok yaygınlaşan ticari yan ürünler (Merchandising) artık her yerde satılıyor. Çocuğunuzu reklam konusunda eğitin, neyin reklam olduğunu öğretin. Daha küçük yaşta, reklamlara eleştirel bir bakış açısı kazanmasını ve alışverişte seçici olmasını sağlayın. Küçük eşya ve parçalar hakkında kendisinin karar vermesine imkan verin. Reklamın türü ve içeriliği ile çocuk programları esnasında tanıtılan reklam ürünleri hususuna çocuğunuzun dikkatini çekin. Her medya modasının izlenecek ve her çocuk ürünü mutlaka alışveriş sepetine konacak diye bir kuralın olmadığını örneklerle öğretebilirsiniz. Bu arada çocuğunuzun ilgi için uyandıran başka cazip şeyler de teklif edin (örneğin oyun parkına gitmek, beraber bir oyun oynamak, beraber dans etmek veya şarkı türkü söylemek gibi).

6. Sakıncalı programları nasıl farkedebilirsiniz ve onlarla nasıl mücadele edebilirsiniz?

■ Çocuk programlarının her birinin saldırganlık öğelerinden uzak olduğunu söylemek mümkün değildir. Super RTL ve RTL 2'de olduğu gibi. Tom ve Jerry, Power Ranger, Pokemon, Yu-Gi-Oh gibi programlarda agresif ve saldırgan olmaya iten sahneler bulunmaktadır. Fakat Tom ve Jerry

veya Donald Duck türü çizgi filmlerdeki ele avuca sığmayan sahneleri, okul öncesi çocuklar sorunsuz izleyebiliyor, sahnelenenleri hiç te korku verici olarak algılamıyorlar.

- Çocuklar çoğu zaman yetişkinlerden farklı algılarlar, yetişkinlerin problemleri gördüklerini, onlar hiç te öyle görmezler. Bunun tersi de olabilir. Yetişkinlerin problemsiz gördükleri durumlarda çocukların korku duyması da mümkündür.
- Çocuklarınız agresif ve saldırganlığı teşvik eden programları seyretmekte ısrarcı olurlarsa, onlarla şu konularda konuşun: Çocuğu çeken ne? Onu ne etkiliyor? Zayıfların güçlülere karşı savaşmasının, hayranlık uyandıran bir durum olduğu gerçektir. Nihayetinde çocuklar kendilerini, günlük yaşamda kendilerinden büyük (ve güçlü) abla, ağabey, arkadaş, anne baba

ve diğer yetişkinlerle sık sık çatışma ve tartışma ortamında buluyorlar. Arzularına her zaman ulaşamıyorlar. Süper kahramanlar güçlülere karşı verilen savaşta onlar için birer vekildir ve bazen yararlı fonksiyonlara da sahiptirler.

- Fakat genel olarak şu söylenebilir: Çocuklar kendilerini sarsabilecek mahiyette saldırganlığı teşvik eden veya seks görüntüleri içeren internet sitelerinden, CD-Romlar, video ve kitaplardan, aynen ilaçlardan korunduğu gibi korunmalıdır.
- Çocuklarınızın bazı programları, kaset veya bilgisayar oyunlarını kaldırmadığını farkerseniz, konuşarak, oyun veya resim boyama gibi yöntemlerle zorluk çekilen konuyu temelden ele almaya çalışın. Yetişkinler üzerinde zararsız etkileri olan Arı Maja veya Heidi gibi program veya kasetler çocuklarda korkuya sebep olabilir. Aslında bu tür korkuların arkasında, yaşanan gerçek endişeler vardır, fakat hayalet, vampir, cadı, canavar gibi korku uyandıran unsurların bazen ilk defa masal ve hikâyeler sayesinde ortaya çıkar. Bu, bütün iletişim araçları için böyledir, kitap ve resimli kitaplar da buna dahildir. Sonuç, pekâlâ olumlu da olabilir. Heyecan verici ve sürükleyici hikâyelerin tekrar tekrar izlenmesi veya dinlenmesi, çocuklara, korkularla başetmeyi öğretir. İnsanların çoğu, genci ve yaşlısı, tüyler ürpertici belli bir hikâyeyi sürekli korku ve kâbus içinde olmaktan hoşlanmazlar. Böyle durumlarda yakınlık, sıcaklık ve konuyu aydınlığa kavuşturmak çok yararlı olabilir.
- Böylece çocuğunuzun neyi ve öyküyü nasıl algıladığını anlamanız mümkün olur. Bundan başka çocuk resim çizme ile algılarını dile getirebilir ve hatta çözüm bile bulabilir. Çocuğunuza çizdiği resmin ne olduğunu ve öykünün/

sahnenin nasıl devam edebileceğini anlattırın. Sizde çocuğunuza bunu anlaması için çözümler önerin. Sizinle konuşma yoluyla çocuğunuz medya yaşantısını yeniden açıklayabilir, daha iyi anlayabilir ve ortaya çıkan korkularını yeniler.

- Cinsellik konusu ailelerde farklı şekillerde ele alınmakta, ahlaki ve dini bakış açıları çok farklılık göstermektedir. Çocuklar, rahatsız edici seks ve pornografik film ve görüntülerden, gençliği koruma yasasında da (Jugendschutzgesetz) belirtildiği gibi, mutlaka korunmalıdır. İnternet kullanımında, okul öncesi çağdaki çocuklara yalnızca çocuk sitelerine girmelerine izin verilmelidir. Çocuk internette iken ebeveynin mümkünse başında bulunmasını tavsiye ederiz. Buna rağmen çocuk herhangi bir şekilde istenmeyen ve sakıncalı sayfalara girmiş ise meseleyi konuşarak, oyunla veya boyama ile izah etmeye ve çözmeye çalışmak gerekir. Ailenin anlayışı ve bakış açısına göre ilave bilgilerin verilmesi ve açıklamaların yapılması faydalı olabilir. Çocuğunuzun izlediği veya gördüğü şeyin ne olduğunu kavramasına yardımcı olun. Eğer sürekli problemler ortaya çıkıyorsa, eğitimcilerle veya uzman kişilerle irtibat kurmaktan çekinmeyin.
- Şikayetlerinizi nereye iletebilirsiniz? Sakıncalı içerikler hakkındaki rahatsızlığınızı ve şikayetlerinizi gençlik dairesine (Jugendamt), Eyalet Gençlik Bakanlığı'na (Landesjugendministerium), özel kanalları denetleyen Eyalet Medya Kurumu'na (Landesmedienanstalt), kanalların gençleri koruma birimlerine ve devletin diğer gençlik koruma kurumlarına aşırılık teşkil eden istisnâi durumlarda da bizzat polise bildirebilirsiniz. Şikayetlerinizi iletebileceğiniz

kurumlardan bazılarının adresleri bu kitapçığın sonunda bulunmaktadır.

- Saldırganlığın sosyal ve bireysel sebepleri vardır. Öfke ve tartışma belli ölçülerde çocuğun günlük yaşamının doğal parçaları olarak görülebilir. Çocuklar ve çoğu kez yetişkinler dahi bu tür durumlarda nasıl hareket etmeleri gerektiğini adım adım öğrenmelidirler. Saldırgan tavırlar, izlenen veya dinlenen programlarla ilgili olabilir veya bunlar vasıtasıyla daha da güç kazanabilirler. Fakat herhangi bir programın herhangi bir tesir yapıp yapmadığını siz gözlemelisiniz. Bir çok çocuk, sosyal çevrede öfkeli ve tutarsız tavırlar sergiliyor. Saatlerce televizyon izlemek veya bilgisayarla oynamak, çok az serbest oyun imkanı veya başka teşvik edici şeylerin azlığı elbette can sıkıntısı, öfke ve hiddete sebep olabilir. Başka alternatif şeyler sunun ve bu tür olumsuz davranışların arkasında yatan sebepleri araştırın.

7. Medya, çocukların günlük yaşamında sadece bir parçadır – Başka hangi alternatifleri sunabilirsiniz?

Çocuklar günün akışında, video, bilgisayar veya televizyon gibi araçları gereğinden fazla kullanmamalıdır, nitekim her şeyden önce, çocukların daha çok hareket etmeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle kesin kararlar alınmalı ve kesin kurallar konulmalıdır. Bütün araştırmalar, çocukların boş zamanlarını anne ve babalarıyla veya arkadaşlarıyla geçirme isteklerinin ilk sırada olduğunu göstermektedir.

Medyadan uzak etkinlikler mutlaka para harcamayı gerektiren şeyler olmayabilir. Kartonlardan

ve battaniyelerden evler, kılık değiştirmek için giysi sandığı, el fenerleri ve büyüteçlerle oynamak para harcamayı gerektirmeyen boş zaman geçirme alternatiflerinden sadece bir kaçıdır. Çocuklara, arkadaşlarıyla oyun parkında oynamaları için izin verilmesi veya kötü havalarda evde medya araçları olmadan oyun oynamasına olanak sağlayan yeterli bir ortamın sunulması ilk başta biraz zaman alabilir, ancak uzun vadede pozitif etkileri görülecektir.

Elbette anne ve babaların da evde kendilerine ait zamana ve dinlenmeye ihtiyacı vardır. Bu yüzden çocuklar daha küçük yaştan itibaren medya ile ilgili olmayan oyunlarla eğlenebilmeyi ve belli aralarda tek başlarına meşgul olmayı öğrenmelidirler. Bazı çocuklar bunu kendiliğinden yaparlar, ama bazıları teşviğe ihtiyaç duyarlar ve kendi başlarına oynamayı zamanla öğrenirler. Biraz can sıkıntısına katlanmak ve kendi hayal gücünü geliştirmek buna dahildir.

8. Ana okulunda medya (Kindergarten'de Medya)

Çocukların medya eğitiminde anne ve babaların önemli bir payı vardır. Hiç şüphesiz ana okulunda çocuklar, birbirleriyle geçinmeyi, kendilerini yaratıcı ve bir biçimde ifade etmeyi, duygularını geliştirmeyi ve çevrelerini araştırmayı her şeyden önce oyunla öğrenmelidirler. Burada medya, çocuğun günlük yaşamının bir parçası olarak belli ölçülerde yer almalıdır. Seçilen medya aracının öncelikle yapıcı ve yaratıcı özelliğinin olmasına dikkat edilmelidir. Kaset veya video, fotoğraf veya interaktif CD-Romlar gibi, medya araçları, çocukların daha küçük yaşta eşit şartlarda ve yapıcı şekilde medya kullanmalarına olanak sağlamak için ana okulunun günlük akışında proje şeklinde yer bulmalıdır. Çocuklar zaten medya dünyalarını ve medya kahramanlarını oyun ve konuşmalarında veya tşörtleri üzerinde ana okuluna taşıyorlar. Eğiticiler bu verileri yaratıcı bir biçimde ele almayı öğrenebilirler. Çünkü çocukların medyaları algılama şekilleri kendileri hakkında bazı ipuçları elde edinebilir.

9. Diğer anne-babalarla ve eğitimcilerle fikir alışverişi

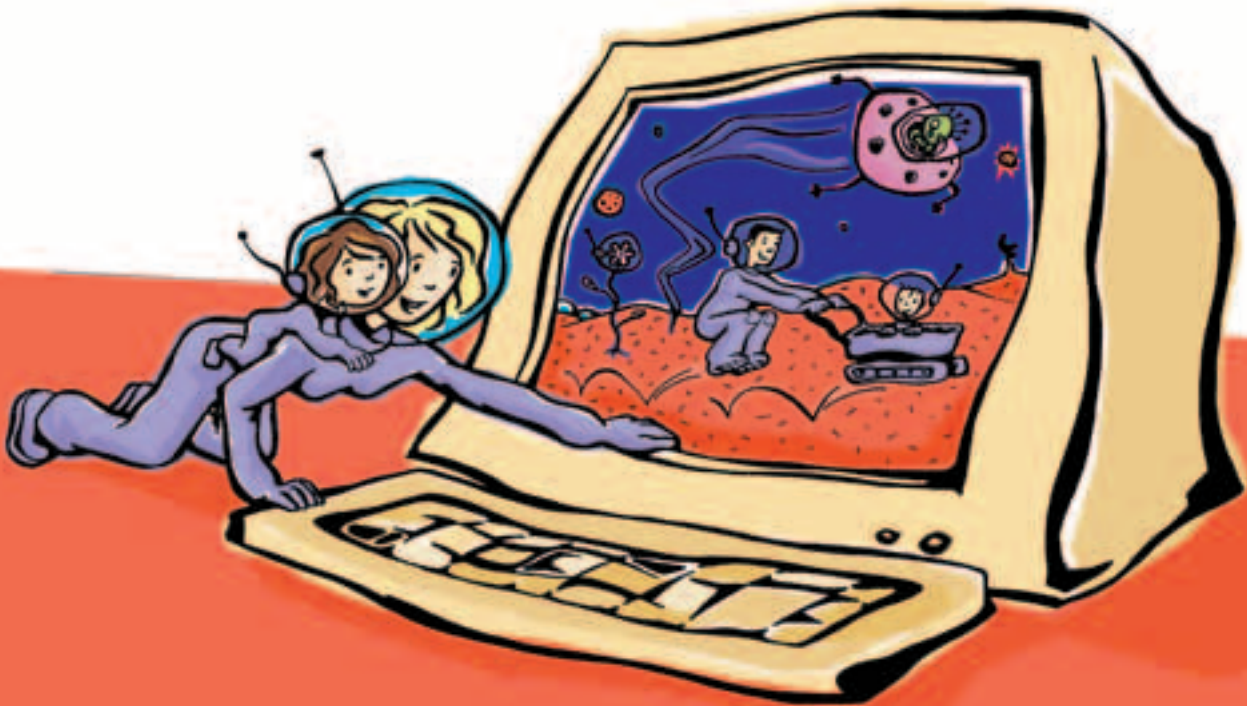
Yakın çevrenizdekilere de danışın, onlardan bilgi ve fikir alın. Ailede medya ile ilişkiler hakkında her zaman açık konuşulmasından da çekinmeyin. Bilin ki, diğer ailelerin de aynı sorunları vardır. Onlarla konuşmak belki de yapıcı çözümler bulmanıza yarayabilir. Başkalarının belli başlı sorunlarla nasıl baş ettiğini öğrenin veya ana okulu eğitimcisine danışın. Çocuğunuzun gittiği ana okulunda medya hakkında bir veliler toplantısının (Elternabend) yapılmasını önerin.

10. Çocuklara Yönelik Farklı Medya Araçları Nasıl Kullanılmalı?

Televizyon & Video/DVD

- Ebeveynin öncelikle izlenen dizileri ve dizideki önemli karakterleri tanınması gerekir. İzlenecek programı (veya filmi) birlikte seçin ve mümkün mertebe beraber seyredin. İçeriği, garip ve eğlenceli yönleri hakkında beraber konuşun. Videoya çekin, zirâ çocuklar tekrar tekrar izlemeyi sever.
- 2-4 yaşlarındakiler: kısa bir programı, en fazla yarım saat süreyle izlemeli, fakat her gün değil.
- 5-7 yaşlarındakiler: bir veya en çok iki program, en fazla 45 dakika, her gün olmaksızın izlemeli. Arada bir beraber izlenen bir dizifilmi olabilir. Video, istendiği zaman ara vermeğe müsait bir araçtır.

- Oda durumu: Küçük çocukların, kaldıramayacakları dizifilmelerini ve programları sizlerle birlikte çok fazla izlemelerinin engelleyin. Abla ve ağabeylerle beraber kesin kurallar koyun. Televizyon izlerken çocuğunuzun hareket etmesini ve size soru sormasını engellemeyin. Çocuklar bunu rahatlamak için yaparlar. *Sesamstraße*, *Bob der Baumeister* veya „*Die Sendung mit der Maus*“ gibi küçük çocuklara tavsiye edilebilir daha bir çok diziler vardır. Okul öncesi çağındaki çocuklar uzun süreli programları kaldıramadıkları için onlara yönelik programlar yerinde bir uygulama olarak küçük bölümler halinde hazırlanmıştır. Yaşı biraz daha büyük okul öncesi çağında çocukları *Sponge Bob*, *Angela Anaconda*, *Blinky Bill* gibi dizileri ve *Tigerentenclub* gibi çocuk şovlarını severler, değişik dizileri tercih ederler.

- Magazin programlarından uzak durun, zirâ en çok izlenen saatlerde gösterilen bu tür programlar, genelde çocuklara zarar verebilecek konular içermektedirler (Örneğin suç, kaza, âcil durum gibi. Çoğu zaman bunlara çocukların da karıştıkları görülür. Böyle durumlarda ilkyardım hemen gelse de, çocuklar çoğunlukla korku veren bölümlerin etkisinde kalırlar).
- Televizyon haberleri: Her âile, çocuklarının da haberleri kendileriyle beraber izleyip izlememesine veya daha geç saatteki bir haber programın izlemelerine kendileri karar vermelidir. Her durumda çocukların sorularını dinlemeli ve onlara anlayacakları şekilde cevaplar verilmelidir.
- Video ve DVD seçiminde, izlenecek filmin yaş sınırına ve kimler için uygun olduğuna dikkat edin. Okul öncesi çağdaki çocuklar için altı yaşın altındaki çocuklara yönelik programlar uygundur ki bunlar o.A (ohne Altersbeschränkung = Yaş sınırı yoktur) harfleriyle belirtilmiştir. Aynı şekilde televizyon izlerken de, programın hangi yaş grubuna tavsiye edildiğine bakınız (Bu tür bilgileri FLIMMO'da veya iyi televizyon dergilerinde bulabilirsiniz).
- Aktif ve kreatif medya: Eğer bir kameranız varsa, çocuğunuzun ara sıra kendisini çekmesine izin verin. Çekilen görüntülerini izleyin veya çocuğun görüntülediği bölümleri gösterin.
- Dinleme araçları: Bunların etkileri genellikle küçümsenir. Ancak bilinmelidir ki bunların da faydalı ve zararlı yönleri vardır; korku uyandırabilir veya aşırı kullanma ile başka bir oyundan alıkoyabilirler. Özellikle küçük çocuklar için küçük bölümler, kısa diyaloglar, bilmeceler (bulmacalar) ve şarkılardan oluşan kasetler tavsiye edilir. Ana okuluna giden

çocuklar yaşları büyüdükçe daha uzun süreli programları dinleyebilirler. (Dinlenen kasetteki şakalar, anlatım ve heyecanın çocuğunuza uygun olup olmadığına dikkat edin. Çocuk kasetleri arasında kimi çocukların kaldıramayacağı ölçüde çok fazla aksiyonlu veya aşırı gerilim yüklü olanlar da vardır. Siz de dinleyin ve gerektiğinde çocuğunuzla konuşun.

- Lilipuz (WDR 5'te hergün saat 14.05'ten itibaren yayınlanmaktadır) gibi çocuklara yönelik radyo programları ya da Ohrenbär adlı kısa radyo öyküleri (WDR 4'de hergün 19.30'da yayınlanmaktadır) çocuklara uygun seçilmiş kasetler ve bilgiler sunmaktadırlar.
- Odanın durumu: elbette oyun oynarken arada sırada şarkılar çalınabilir. Eğer kasetler özenle seçilip bilinçli dinlenirse çocuklar dans ederler, hareketli olurlar ve tabi ki (oradaki şarkıya) eşlik ederler. Çocuklar bunları yapmayı ana okulunda öğrenmişler ve evde uygulayabilirler. Sakin ve rahat ortamlarda çocuklar öyküleri daha iyi ve dikkatli bir şekilde dinleyebilirler. Burada da sınıra dikkat etmek gerekir. Günde 20-40 dakika kaset dinlemek, dinlemekle sınır çoktan aşılmış olur.
- Çocuğunuza düzenli olarak bir şeyler okuyun: Şahsen okunan hikâyeler ve öyküler yakınlığa ve karşılıklı sohbete imkan tanıdığı için çocuklara çok daha özel bir zevk ve eğlence verebilir.
- Aktif ve kreatif medya: çocuklara yönelik teyplerin çoğunda ses almayı sağlayan mikrofonlar vardır. Çocuğunuza mikrofonu nasıl kullanacağını, nasıl ses kaydedildiğini, kısa diyalogların veya daha sonra başkalarının (ne olduğunu tahmin etmek istediğimiz) seslerin nasıl teybe alındığını öğretin.

Bilgisayar/Playstation

Bu konuda fikirler ayrılıyor. Bazı anne ve babalarca ne kadar erken başlanırsa o kadar iyidir; bu nedenle kimi çocukların Janosch ve Oskar CD-Romlarıyla ustaca oynayabilir, hatta resim programlarına dahi hakimdirler. Kimi çocukların ise evlerinde bulunsa bile bilgisayarla oynamaları çeşitli nedenlerden ötürü tamamen yasaktır.

- Belli yaş gruplarına hitap eden ve oyun, eğlence ve öğrenmeyi birarada sunan CD-Romlar tavsiye edilebilir. Övgünün nasıl yapıldığına ve başarısızlığın nasıl ifade edildiğine dikkat edin. Başarıyı ve ölçme ve değerlendirmenin metodları veya çokluğu bazen hayal kırıklığına sebep olabilir. Programın amacı bu olmamalıdır. Bilgisayarın önüne önce beraber oturun ve çocuğunuza oyununda eşlik edin. CD'yi küçük çocuklar kendi başlarına kullanabilirler mi? Oyun süresini sınırlayın. Gerekirse yanlarına kurulu bir saat koyun.
- Playstation ve Gameboy kullanımı için de belli kurallar koyun. Bu tür cihazları alırken sonradan ödemeniz gereken ücreti düşünün. Zirâ bu âletler için üretilen oyunlar ve yan (yedek) parçalar genellikle haddinden fazla pahalıdır.
- Çocuklarınıza yaratıcı teknikler öğretin, resim yaptırın ve yazdırın. Tarayıcıda taranmış bir hayvan resmi, bir fotoğraf ya da renkli kurşun kalemlerle boyanmış bir resim bilgisayarla çok güzel şekilde ilaveten işlenebilir ve geliştirilebilir. Bu konuda abla ve ağabeyler de devreye sokulabilir ki onlar, bu tür işlemlerin nasıl yapılacağıının yol ve yardımını kardeşlerine daha iyi açıklayabilirler.

- Bilgisayar kullanımında tartışma çıkarsa: Bunun önüne geçmek için aile içinde bilgisayarın kimin ne zaman ne kadar süreyle kullanacağını tespit edin. Okul öncesi çocuklar için bilgisayar başında geçen süre 20 ila 30 dakikayı geçmemelidir. Silinmemesi gereken programları kaydedin. Biraz daha büyük okul öncesi çocukları internetteki belli sitelere girebilirler, ancak bunların çoğu, okuma yazma bilmeyi gerektirmektedir. Bu nedenle çocuğunuza eşlik edin ve onu yalnız bırakmayın.

Medya Aracılığıyla Yabancı Dili (Almancayı) Geliştirme

Çocukların günlük yaşamda başarılı olmaları ve arkadaşlarıyla iyi anlaşabilmeleri ve okulda başarılı olabilmeleri için daha küçük çağlardan itibaren yoğun olarak Almanca ile irtibatlarının olması çok önemlidir. Bunun en iyi yolu onların mümkün olduğunca erken zamanda Almanca konuşan çocuklarla bir araya gelmelerini sağlamaktır. Bu nedenle çocuğunuzu olabildiğince ana okuluna (Kindergarten) kaydettirin, zira orada oyunlarla Almanca öğrenimine katkı sağlanmaktadır. Evde ise medya araçlarını bilinçli kullanmak suretiyle dil öğrenimini destekleyebilirsiniz:

1. Bulduğunuz şehirde bulunan bir şehir veya bölge kütüphanesi için okuyucu kartı alın. Böylece oradan Almanca resimli kitaplar, çocuk kitapları, kasetler, CD'ler, video/DVD'ler ve bilgisayarda öğrenme programlarını ücretsiz veya çok cüzi ücretle kiralayabilirsiniz.
2. Çocuğunuzun mümkün olduğunca çok Almanca şarkılar ve öykü kasetleri (örneğin Kaset ve CD'ler) dinlemesini sağlayın. Bu tür kasetleri çoğunlukla süpermarketlerde, medya marketlerinde veya kitapçılarda bulmak mümkündür. Çocuğunuzla beraber dinleyin, şarkı söyleyin ve öğrenin. Radyodaki çocuk programlarından da yararlanın (bkz. sayfa NN)
3. Çocuğunuza düzenli olarak Almanca bir şeyler okuyun (veya bu işi Almancaları iyi olan aile fertlerine, arkadaş veya komşularınıza yaptırın)
4. Çocuğunuza yaşına uygun Alman televizyon programlarını izlettirin. Löwenzahn, Die Sendung mit der Maus veya Sesamstraße gibi programlarda çok faydalı şeyler öğrenilebilir. Bu yayınları çocuğunuzla beraber izleyin, zira bunlar sizin için de ilginçtir.
5. Eğer video/DVD filmleri kısa hikâyelerden oluşuyorsa, bunlar okul öncesi çocuklara uygundur (bunlara örnek olarak Der kleine Eisbär, Lauras Stern, Winnie Puh, Sesamstraße gibi filmler gösterilebilir). Bu yaştaki çocukların uzun metrajlı filmler izlemesi istisna olmalıdır. İzlenecek filmde yaş sınırına (filmin hangi yaş grubu için uygun olduğuna) mutlaka dikkat edin. (Filmde „ab 0/0“ yaştan itibaren' ifadesi yer alıyorsa bu okul öncesi çocuklara uygun demektir).
6. Bir bilgisayar çocuklar tarafından oyunla öğrenme amacıyla da kullanılabilir. Çocuğunuzun bu amaçla bilgisayar kullanabilmesi için belli bir zaman tespit edin. Burada da kullanılan programın çocuğunuzun yaşına uygun olup olmadığını kontrol edin. Bölge kütüphanelerinde bilgisayar programlarını ücretsiz veya cüzi ücretle kiralamak mümkündür. Okul öncesi çağındaki çocuklara Oskar der Ballonfahrer, Bob der Baumeister, Barney veya Janosch gibi programlar uygundur. 5-6 yaşlarından büyük çocuklar için Löwenzahn veya Die Maus uygundur. İlkokul çocukları Almancalarını Almanca öğrenim programlarıyla geliştirebilirler. Okullarda genellikle uygun programların listesi bulunmaktadır. Çocuğunuz için hangi programın daha uygun olduğunu öğretmene sorunuz.

7. Çocuğun gereğinden fazla medya ile zaman geçirmemesine mutlaka dikkat edin. Zirâ çocuklar (medyasız) serbest oyunlara ve öğrenmeye de çok ihtiyaç duyarlar. Yani, günde 30 dakika bilinçli Almanca medya kullanımı en uygun olanıdır (yada kaset, bilgisayar oyunu veya televizyon programı, istisnâi olarak küçük çocuklara uygun bir dizifilm).
8. İster resimli kitap olsun, ister kaset veya televizyon programı, çocuğunuza arada sırada, öykülerde neler olup bittiğini, kahramanların neler yaşadığını Almanca olarak anlattırın. Hatta bazen izlenen/okunan/dinlenen hikâyeyi kesin ve çocuğunuza devamının nasıl olacağını tahmin ettirin. Onunla hoşuna giden ve gitmeyen yönler hakkında konuşun.
9. Medya kullanımında çocuğunuzu yalnız bırakmayın, ona eşlik edin (bu kitapçıktaki diğer tavsiyeleri de bakın).

Özet: Okul Öncesi Çağındaki Çocukların Anne ve Babalarına 12 Tavsiye

1. Kendi çocukluğunuzdaki medya araçlarını hatırlayın. Neler değişti? Neler halen benzerlik gösteriyor? Ailenizde medya araçlarıyla ilgili ilişkiler bugün nasıl?
2. Mümkün olduğu kadar çocuğunuza medya kullanımında eşlik edin. Programları beraber izleyin, bilgisayarın önüne beraber oturun, kaset ve CD'leri birlikte dinleyin. Resimli kitap okuma gibi bazı şeyleri beraber uygulayın.
3. Çocuklar medya içeriğini çoğunlukla yetişkinlerden farklı olarak algırlar, korktukları ve eğlenceli buldukları şeyler de farklıdır. Çocuğunuzu izleyin, onun duygu ve algılamalarına ortak olun.
4. Çocuğunuzla onun medya yaşantısı hakkında konuşun. Bir öykünün hangi bölümü, hangi figür veya hangi oyun kızınızın/oğlunuzun özellikle hoşuna gidiyor? Niçin?
5. Çocuğunuza (izlediği ve dinlediği) hikâye ve oyunları taklit ederek veya resim yaparak özümseme imkanı verin. Bu sırada çocuğunuzu izleyin ve ona eşlik edin.
6. Kural koyma: neyin ne kadar süreyle izlenebileceğini, dinlenebileceğini, Playstation/Gameboy ile ne kadar oynanabileceğini (önceden) karara bağlayın. Programı, bilgisayar oyununu v.s. çocuğunuzla beraber seçin. Sınırın aşılmasına dikkat edin. Özellikle tartışmalı durumlarda bir zaman bütçesi ayarlayın.
7. Sadece çocuğunuzun medya ile geçireceği zamanı tespit etmekle yetinmeyin, aynı zamanda kullanılan medya aracının içeriğine

de dikkat edin (bu kasetler için de geçerlidir). Çocuğunuz nasıl tepki veriyor, öykülerde anlatılanları kaldıracak güçte mi? İzlenen/dinlenen şeylerden nasıl bir atmosfer yayılıyor? Hangi imajlar oluşuyor? Çocuk bunlara karşı nasıl tepki gösteriyor?

8. Tabii ki okul öncesi dönem çocukları da, bazı program, kaset ve oyunları zaman zaman kendi başlarına kullanabilmelidirler. Ancak bu durumda sizin ve çocuğunuzun daha önceden tanıdığı bir aracı (örneğin önceden bilinen programlar, video, oyun ve kasetler) seçmelisiniz. Burada da zaman sınırına dikkat edin.
9. Medyayı aktif kullanın. Çocuğunuzun resim çekmesine, kameraya almasına, teyp kasetine ses ve söz kaydetmesine ve bilgisayarda resim yapmasına müsaade edin.
10. Hangi medya aracını beraber kullanmak isterdiniz, hangilerini değil; çok satın alınan ürünlerden hangilerini alırdınız ve hangilerini değil, iyi düşünün.
11. Alternatifler sunun. Medyasız oyunlar için müsait ve cazip ortamlar oluşturun. Çocuklarınızın arkadaşlarını eve davet edin, birlikte bir oyun parkına gidin ve çocuğunuza medyasız nasıl zaman geçirebileceğini gösterin (resim yapma, ev yapma gibi yöntemlerle).
12. Çocuğunuzun sevdiği programlar, medya ile ilişkilerde çıkan problemler hakkında başka anne ve babalar veya diğer eğitimcilerle konuşun, görüş alışverişinde bulunun.

Anne ve Babalar İçin Diğer Kaynak Eserler ve İnternet Adresleri

Dinleme ve Medya araçları

- www.br-online.de/kinder/funkhaus/hoer-geschichten/hoerspiele
- www.ifak-kindermedien.de/hoer.htm
- www.feibel.de
- www.blinde-kuh.de

Radyo programları, Kaset ve CD'ler:

Konuşmalar ve dinlem hikayelerinin dinlem denemeleri

- <http://www.top-videonews.de/>
- www.ifak-kindermedien.de/video.htm
- www.internet-abc.de
- www.ifak-kindermedien.de/cdrom

Film, Televizyon ve Video

Televizyon programları ile bilgiler ve değerlendirilmesi. Kitapçık halinde yılda 3 defa yayınlanmaktadır

- www.flimmo.de

Bilgisayar, CD-Rom v.s.

Anne babalara ve çocuklara kullanım kılavuzu: İnternet öğrenme ve kreatif programlar veriler bankası:

- www.bpb.de
Birçok program dergilerinde çocuk bilgisayar oyunları üzerine bilgi ve değerlendirme bulabilirsiniz „Computerspiele auf dem Prüfstand“
Kontakt adresi:
Bundeszentrale für politische Bildung
Berliner Freiheit 7 • 53111 Bonn
Telefon: 0 18 88/515-0, Fax: 0 18 88/515-113
E-Mail: info@bpb.de
- www.toggolino.de

Anne ve Babalar ile Eğitimciler için Kaynak Kitaplar

Çocukların elinde olan medya araçları Bilgi sayar, cep telefonu, televizyon v.b. şeyler için kılavuz

Bu kitap Verbraucherzentrale`den (tüketici merkezi) ve şubelerinden alınabilir. Çocuk medya araçlarının maddi ve sağlık durumunu içeren bilgiler`de vardır.

Verbraucher-Zentrale NRW eV., Düsseldorf 2002
Mintropstr. 27, 40215 Düsseldorf,
Telefon: 0211/38 090, Fax: 0211/38 09 172,
E-Mail: vz.nrw@vz-nrw.de
ISBN 3-933705-50-9

**Mekonet kompakt: Aile ve medya bir bakışta –
Medya pedagoji ile yapılan aile çalışması üzerine
bilgiler** – Bröşür ve Internetten yüklenim adresi:
www.mekonet.de
veyahut Telefonnumarası 0 23 65 -94 04 -48

Dieter Baacke: Geflimmer im Zimmer – Ailede televizyon kullanımı için bilgiler

Kontak adresi:
Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und
Jugend (Hrsg), 1999,
Bezug: Publikationsversand der Bundesregierung
Postfach 481009, 18132 Rostock,
Telefon: 01888/80 80 800,
eMail: publikationen@bundesregierung.de
oder GMK – www.gmk-net.de

Çeşitli çocuk ve genç yaş gurubları için bilgisayar ve internet kullanım tavsiyeleri (el ilanı şeklinde)

Kontak adresi:
Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und
Jugend (Hrsg), 1999,
Bezug: Publikationsversand der Bundesregierung
Postfach 481009, 18132 Rostock,
Telefon: 01888/80 80 800,
eMail: publikationen@bundesregierung.de
oder GMK – www.gmk-net.de

Ben Bachmair: Abenteuer Fernsehen, München 2001
(dtv, ISBN 342336243x)

**Sabine Eder, Jürgen Lauffer, Carola Michaelis
(Hrsg.): Bleiben Sie dran! Medienpädagogische
Zusammenarbeit mit Eltern – Ein Handbuch für
Pädagog/innen**, Bielefeld, GMK 1999, 304 S. ISBN
3-929685-19-1 (oder über die GMK-Geschäftsstelle,
Körnerstr. 3, 33602 Bielefeld, www.gmk-net.de), 11 €

**Sabine Eder, Susanne Roboom: Video, Compi & Co.
Projektbeispiele aus der Praxis für die Praxis über den
Einsatz von Medien in der Kita**,
Hrsg: Ministerium für Gesundheit, Soziales, Frauen und
Familie des Landes Nordrhein-Westfalen; Landesanstalt
für Medien Nordrhein-Westfalen, 2003

Medienpädagogik im Vorschulalter

Nexum Heft 7/2002
Hrsg.: GMK und Bundesministerium für Familie,
Senioren, Frauen und Jugend
Beiträge aus Forschung und Praxis zur
Medienpädagogik im Kindergarten als Download www.
mediageneration.net
Heft gegen 2 € zu bestellen bei GMK
Telefon: 0521/677 88, gmk@medienpaed.de

Über Medien reden – Fernsehen, Video, Computer
Kostenlose Broschüre für Eltern, Bundeszentrale für
politische Bildung 2001, E-Mail: info@bpb.de
Telefon: 0 1888/515-0

Şikayetlerinizi İletebileceğiniz Yerler ve Gençlik Koruma Organizasyonları

- Landesmedienanstalten özel televizyon kanallarının program içeriği hakkındaki şikayetlerinizi iletebilirsiniz Kuzey Ren-Vestfalya için:
Landesanstalt für Medien,
Zollhof 2, 40221 Düsseldorf,
Telefon: 0211/7 70 07-0, Fax: 0211/72 71 70,
E-Mail: info@lfm-nrw.de
- Kuzey Ren-Vestfalya Okul, Gençlik ve Çocuklar Bakanlığı
Vöklingerstr. 49, 40221 Düsseldorf
Telefon: 0221/89 603
E-mail: poststelle@msjk.nrw.de
- Gönüllü televizyon kanalları kontrolü (FSF) özel televizyon kanallarının gençlik koruma organizasyonu www.fsf.de; Berlin,
Telefon: 030/2 30 83 60, Fax: 030/2 30 83 670;
E-Mail: info@fsf.de
- Gönüllü filim piyasası kontrolü (yaş izni vs.)
www.fsk.de, Wiesbaden
Telefon: 0611/7 78 91-0
E-Mail: fsk@spio-fsk.de
- Gönüllü medya kontrolü (FSM)
Burada internette gençliği suç ve tehlikeye itebilecek içerikler için şikayetlerde bulabilirsiniz. Gençliği internette koruma hakkında sorular iletilebilir.
www.fsm.de
Telefon: 030/29 35 06 88
- Çocuk ve gençlik koruma çalışma birliği
Kuzey Ren-Vestfalya (AJS)
Poststraße 15-23, 50676 Köln
E-Mail: info@mail.ajs.nrw.de
Telefon: 0221/92 13 92-0
- Eyaletlerin medya hizmeti gençliği koruma merkezi.
Ağırlık olarak internette gençliği koruma
www.jugendschutz.net
Telefon: 06131/328 52-0
E-Mail: buero@jugendschutz.net
- Unterhaltungssoftware-Selbstkontrolle:
www.usk.de Telefon: 030/279 62 11
- Tabiki aynı zamanda bütün polis şubelerine şikayetleriniz iletebilirsiniz.

Künye

Yayımlayan:

Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti
Sağlık, Sosyal İşler, Kadınlar
Ve Aile Bakanlığı
40190 Düsseldorf
www.mgsff.nrw.de
e-posta: info@mail.mgsff.nrw.de

Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti
Medyalar Kurumu
Zollhof 2
40221 Düsseldorf
www.lfm-nrw.de
e-posta: info@lfm-nrw.de

Yazan:

Renate Röllecke,
Medya Eğitimi ve
İletişim Kültürü Kurumu

Uzman danışmanlar:

Sabine Eder, Susanne Roboom, Prof. Dr. Ben Bachmair
Mareike Strotmann, Dr. Nilgün Yüce

Resimler: Frieda Funke, Köln

Dizgi: RevierA GmbH, Essen

Basım: DZE GmbH, Essen

Bu broşürün, kısmen dahi olsa tekrar basılması yayımlayanın iznine bağlıdır.
Düsseldorf 2003
Çevirisi yapılmış ve genişletilmiş versiyon 2005
Düsseldorf, Mai 2005

Bu broşür, Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti hükümeti tarafından yürütülen kamuoyu bilgilendirme çalışmaları çerçevesinde yayımlanmaktadır. Ne partiler ne de seçim görevlileri tarafından seçim kampanyalarında seçim propagandası amacıyla kullanılamaz.

Bu husus, hem eyalet seçimleri, federal ve yerel seçimler için, hem de Avrupa Parlamentosu üyelerinin seçimi için geçerlidir. Broşürün özellikle seçim gösterilerinde ve partilerin bilgilendirme stantlarında dağıtılması, ayrıca partilerin siyasi görüşlerini yansıtan bilgilerin veya propaganda unsurlarının broşürün üzerine eklenmesi, basılması veya yapıştırılması, bir kötüye kullanma teşkil eder. Aynı zamanda, bu broşürün seçim malzemesi olarak üçüncü şahıslara iletilmesi de yasaktır. Ancak partilerin veya onları destekleyen kuruluşların bu broşürü kendi elemanlarını eğitmek için kullanmaları bu yasağın kapsamına girmez. Broşür ne zaman, nasıl ve hangi miktarda alıcının eline geçerse geçsin, seçim zamanına rastlasa dahi, eyalet hükümetinin bazı gruplara öncelikli davranıyormuş imajını yaratacak bir biçimde kullanılması kesinlikle yasaktır.

Bu broşür aynı zamanda internette yüklenilebilir:

- www.lfm-nrw.de/downloads/mitmedienlebenlernen-tuerk.pdf
- www.mgsff.nrw.de/medien/download/broschueren/regal/index.htm (Familie, Teil 2)
- www.gmk-net.de